

La mirada col·lectiva (un article d'Albert Punsola)

14/12/2004

ALBERT PUNSOLA

(/AUTOR/ALBERT-
PUNSOLA-44)

Periodista

Feu la prova. Situeu-vos a la cruïlla Balmes / Diagonal i espereu que passi un Bus Turístic. Què succeeix? Totes les mirades del pis de dalt de l'autobús s'elevan per contemplar l'antic edifici Atlántico -ara sota el nom d'un altre banc. L'estructura, cosina germana del cèlebre edifici Pirelli de Milà, no té res de particular tret de la seva rotunda

verticalitat. I aquí es troba la clau: l'alçada fascina. És gairebé segur que si la millor obra de Puig i Cadafalch o de Gaudí fos en aquesta cruïlla, els caps continuarien anant cap amunt a l'uníson. Aquesta mirada irrefrenable probablement tingui les seves arrels en la força del mite bíblic o, potser, és més universal perquè la gent que no prové d'aquests paràmetres històrico-culturals, sol participar de la mateixa acció entusiasta. La pulsio té també una connexió amb el món literari -Lorca, Dos Passos- que ens pot apropar a l'explicació del misteri: de com una estructura fruit del càlcul pot despertar l'emoció. En realitat aquests elements irracionals poc tenen a veure amb el naixement i desenvolupament del gratacels. Ben al contrari. Els romans ja habitaven en pisos fa 2.000 anys, però la humanitat no va sentir mai la necessitat de viure a grans alçades fins que a finals del segle XIX i principis del XX es va produir a Estats Units un encariment del sòl urbà. Aquest factor i la concurrència de innovacions tècniques, com les estructures d'acer o els ascensors, van possibilitar l'explosió dels gratacels. Primer van arribar a Nova York i Chicago i, més tard, han seguit centenars de ciutats arreu del món que, com Shanghai, han arribat a empetir alguns skylines, que semblaven insuperables. A Europa, tret de Frankfurt, Londres i París, no existeixen veritables gratacels sinó més aviat edificis alts repartits en ciutats grans i mitjanes. A Barcelona també n'hi ha i, per primer cop en molt de temps, la ciutat compta amb diversos projectes en fase d'execució. El 2005 serà inaugurada la torre Agbar i en els anys successius veurem emergir algunes desenes d'edificis alts que en cap cas superaran les 50 plantes. És la frontera que, un cop travessada, permet parlar pròpiament de gratacels. Aquests matisos no han impedit que el debat sobre els gratacels de Barcelona ja estigui aquí. Malauradament, és un debat que es mou en el terreny de la banalitat. Se senten preguntes com 'vostè està a favor o en contra dels gratacels?'. El pitjor són però els subdebats com aquell en què el tema és si la torre de Nouvel ens recorda un cogombre o un supositori. Més que mai es pot afirmar que no estem a l'altura de les circumstàncies. I no ho estem perquè els gratacels són avui en dia protagonistes de debats decisius sobre el futur dels sistemes urbans. En un article recent publicat a l'anuari The World in 2005, l'arquitecte Norman Foster raona de manera impecable com l'alta densitat, en definitiva la ciutat ultracompacta, pot ser la millor resposta a l'imparable consum de sòl i d'energia generat per la ciutat extensa. Foster parla d'un terreny ja conegut pel lector habitual de Sostenible i hi introdueix algunes reflexions interessants com, per exemple, que la densificació no té res a veure amb la pobresa o la riquesa. És cert que una densitat elevada pot anar relacionada a insalubritat i les baixes rendes. No obstant això, ningú diria que Singapur, Monaco o Hong Kong participen d'aquesta condició. Igual succeeix amb la ciutat extensa que no marca per si mateixa la situació econòmica dels seus habitats. Depèn de cada cas. Amb els gratacels passa igual. El seu potencial a favor o en contra de la sostenibilitat urbana no prové de la tipologia general sinó de la solució concreta. I aquesta solució ha experimentat canvis importants en els darrers anys que no es poden ignorar si es vol afrontar una discussió seriosa. El concepte clàssic de gratacels es basava en concentrar gairebé exclusivament llocs de treball en una capsa hermèticament tancada amb un gran consum d'aire condicionat i/o calefacció. Era una capsa de metall i vidre que vivia de manera independent de l'exterior. Fins i tot s'ha estimat que

els gratacels de la vella generació consumeixen -i consumeixen- un 30% més d'energia que els edificis de menor altura. Els nous paràmetres ecoarquitectònics tenen en compte elements com la tria d'un indret adequat, la recerca de l'eficiència energètica, la incorporació de les energies renovables -actualment, i a banda de les plaques solars, hi ha fins i tot projectes de situar aerogeneradors coronant edificis- el reciclatge de l'aigua i la millora de la qualitat de l'aire interior a través de la ventilació natural i l'ús de vegetació específica. Alguns tallers amb noms poc coneguts pel gran públic, com Ken Yeang o Cervera & Pioz, se situen en l'avantguarda d'aquesta nova arquitectura que no respon a una estètica determinada sinó que té en la sostenibilitat el seu element comú. Altres arquitectes de fama mundial, com el mateix Foster o Jean Nouvel, fa temps que treballen amb molts d'aquests criteris. El taller madrileny Cervera & Pioz ha fet aportacions revolucionàries tant en enginyeria -basant-se en aquest cas en l'estudi profund de les estructures vegetals- com en els conceptes. El seu projecte de torre biònica està pensat com a edifici-ciutat en què la petjada ecològica és mínima i on poden viure i treballar fins a 10.000 persones. Seran aquests projectes les Noves Icàries del segle XXI? En qualsevol cas sempre és lloable la capacitat de pensar més enllà del context en el què tots estem atrapats. Mentre en alguns despatxos s'està dissenyant el futur, el present ens ofereix alguns clarobscurs. Taipei, la capital de Taiwan, acaba de fer el seu edifici més alt del món, una pseudopagoda que pretén enviar a la Xina un missatge de poder i d'independentisme. Dubai també ha dibuixat el seu edifici més alt del món, en una nova exhibició del luxe que tant caracteritza la metròpoli dels Emirats Àrabs Units. I aquí a prop, a Benidorm, està naixent un somni vertical, expressió de la modernitat de... 1970! Aquest patró és conegut. En ple segle XIX, quan les fàbriques ja formaven part del paisatge europeu, hi havia grups que reclamaven la restauració de la monarquia absoluta. Un motiu, doncs, per relativitzar la força dels passos enrera. El que de veritat impedeix l'avenç són els debats circulars, alimentats per tòpics que han arrelat i dels quals cal desfer-se. I un d'aquests tòpics és que la construcció en altura únicament expressa la prepotència capitalista. La mirada col·lectiva no pot basar-se en un ressort ideològic que, en el fons no és gaire diferent del moviment automàtic que ens fa mirar cap amunt a la cruïlla de Balmes/Diagonal.

Share 0

Tuit

 (<https://plus.google.com/share?url=https%3A//www.sostenible.cat/opinio/la-mirada-collectiva-un-article-dalbert-punsola-0>)

 (<https://www.sostenible.cat/print/opinio/la-mirada-collectiva-un-article-dalbert-punsola-0>)

Relacionats

Butlletí

Correu electrònic *

Subscriu

[Enviaments anteriors \(/newsletter/sostenible\)](/newsletter/sostenible)

(/)

Revista de la **xarxa** de ciutats i pobles cap a la sostenibilitat

**Diputació
Barcelona**

(<http://www.diba.cat>)

[Arxiu \(/arxiu\)](#)

[Continguts per categoria \(/tagclouds/chunk/3\)](#)

[Continguts per etiqueta \(/tagclouds/chunk/1\)](#)

[Continguts per municipi \(/tagclouds/chunk/2\)](#)

[Avís legal \(http://www.diba.cat/avislegal\)](http://www.diba.cat/avislegal)

[Contacte \(/formulari/contacte\)](#)

[RSS \(https://www.sostenible.cat/pagina/rss#overlay-context=\)](https://www.sostenible.cat/pagina/rss#overlay-context=)

(<https://www.facebook.com/Sosteniblecat-146513494888>)

(<http://www.twitter.com/xarxasost>)

(<http://youtube.com/xarxasost>)

([rss.xml](#))